Winter 2017

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

Ruud Corduwener: Een leven in dienst van natuurbehoud
Natuurlezingen en natuurexcursies
Vegetatieonderzoek op en langs het 'Kersenlijntje'
Waterschimmel bedreigt beuken en zomereiken

ivn beleef de natuur!

KNNV vereniging voor veldbiologie

De poel van het Paardenwed.

Agenda

Zondag 7 januari, 14.00 - 17.00 uur: nieuwjaarsreceptie IVN in het Groene Huis. Abe de verhalenverteller vertelt verhalen over de bomen in het park. KNNV'ers welkom.

Dinsdag 9 januari: macrofotografie: kleine beestjes voor de lens. Vier fotografen laten zien hoe ze te werk gaan. Aanvang 20 uur, Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort. Zaal open 19.30 uur. Toegang gratis.

Zondag 21 januari, 14.00-16.00 uur: Lekker doorstappen op landgoed Den Treek.
Start: de parkeerplaats bij het informatiebord aan de Waterlooweg, 3832 RX Leusden. Gratis. Zie verderop in dit blad.

Woensdag 31 januari- 17:00 tot 19:00 uur: Groencafé, om contacten te leggen met mensen die ook groene interesses, wensen, ideeën of plannen hebben. Eigen plannen delen kan ook. Zie hetgroenehuis.nl .
Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, toegang gratis.

Dinsdag 6 februari, 20.00 - 22.00 uur: Natuurlezing: hoogleraar natuurbeheer en plantenecologie aan de Wageningen Universiteit Frank Berendse bespreekt zijn boek Wilde apen. Die apen, dat zijn de mensen die de natuur vernielen. Berendse geeft ideeën om dit tegen te gaan. Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20.00 uur. Toegang gratis. Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort.

Zondag 18 februari, 14.00-16.00 uur: Verborgen natuur van het Paardenwed, een eeuwen oud oorspronkelijk landschap. Start: hoek J.P. Sweelinkstraat / Johan Wagenaarstraat, 3816 PB Amersfoort. Gratis. Zie verderop in dit blad.

Woensdag 28 februari - 17:00 tot 19:00 uur: Groencafé, om contacten te leggen met mensen die ook groene interesses, wensen, ideeën of plannen hebben. Eigen plannen delen kan ook. Zie hetgroenehuis.nl .
Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, toegang gratis.

Dinsdag 6 maart, 20.00 - 22.00 uur: natuurlezing over kikkers, padden en adders. RAVON-man Wim de Wild vertelt over reptielen en amfibieën. Hij toont prachtige foto's. Ook Veluwse soorten als hazelworm, adder en gladde slang komen aan de orde. Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20.00 uur. Toegang gratis. Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort.

De Natuurkijker

Van de redactie

Op dit moment is niet duidelijk of dit blad volgend jaar kan worden voortgezet. De huidige redacteur - ik dus - liet driekwart jaar geleden weten per 1 januari 2018 te stoppen. Er staat nog geen legertje opvolgers klaar.
In dit blad staat een interview met Ruud Corduwener. Ruud vindt dat we in plaats van het begrip duurzaamheid beter 'milieu' kunnen zeggen. Dat is volgens hem duidelijker en daar kan hij wel eens gelijk in hebben.
Ik noem het in dit voorwoord nog even duurzaamheid. Onder die naam werd het namelijk jaren geleden van bovenaf luid en duidelijk het IVN binnengesluisd. Het was duurzaamheid voor en na, en het begrip werd zelfs officieel opgenomen in de naam van onze vereniging.
Veel mensen - Ruud meldt dat ook - hadden niet zo veel met duurzaamheid. Het ging toch om de natuur? Genieten van bloemetjes, bomen, vogeltjes en paddenstoelen?
Zelf had ik ook niet zo veel met duurzaamheid. Ik leefde en leef wel tamelijk sober, maar daar bleef het bij. Ik zag meer in vogels fotograferen.
Dat laatste doe ik nog steeds, maar inmiddels ben ik er ook van doordrongen dat duurzaamheid, en in het verlengde daarvan biodiversiteit, het belangrijkste probleem is dat de mensheid moet aanpakken.
Immers de opwarming van de aarde gaat maar door, de hoeveelheid CO2 stijgt, op veel plekken is er woestijnvorming, oceanen en zeeën worden plasticsoep en onlangs meldde een Duits rapport dat het aantal insecten met 75 procent is gedaald. In het blad De Kruisbek van de Vogelwacht Utrecht las ik dat het aantal vogels ook al met honderden miljoenen achteruit is gegaan.
Kortom, er moet iets gebeuren om de neerwaartse spiraal - waar we volgens menig wetenschapper al in zitten - om te buigen. Een Nacht van de nacht en een warme truiendag zijn onvoldoende. Om de evolutie te redden is een revolutie nodig.

Tja, het bovenstaande is wel het belangrijkste wat er op dit moment (door mij) te melden valt, maar IVN'ers en KNNV'ers weten dat natuurlijk al lang. Het is zaak dit gegeven tussen de oren te krijgen van mensen die het nog niet weten. Of die het niet geloven of er schamper over doen. Verder hoop ik dat er mensen zijn die dit blad overnemen. Daar van uitgaande wens ik hun succes.
Kees Quaadgras

De buizerd van de voorpagina is waarschijnlijk afkomstig uit Scandinavië. Buizerds variëren in kleur van donkerbruin tot nagenoeg wit. Deze bezoekt al voor het vierde jaar het Waterwingebied tussen Liendert en Rustenburg.

4	Uit de vereniging
6	Interview met natuurgids Ruud Corduwener
8	Natuurlezingen
10	Natuurexcursies
11	Tips voor dierenfotografie
12	Zeldzame schubvaren op kademuur Vathorst
13	De bladluis van Janine Mariën
14	164 plantensoorten op en rond de Ponlijn

COLOFON
De Natuurkijker is het gecombineerde blad van de KNNV en het IVN Amersfoort en omstreken.
Het blad verschijnt op papier en digitaal op 1 maart, 1 juni, 1 september en 1 december. Plus tussendoor wanneer er iets actueels is te melden, maar dan alleen digitaal.
Redactie: Kees Quaadgras
E-postadres: redactie.natuurkijker@gmail.com
Het IVN is erkend als ANBI
Drukker: Editoo B.V. te Arnhem

FSC
www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Uit de besturen van IVN en KNNV

Helaas blijkt het erg lastig te zijn om een opvolger te vinden voor onze bladenman Kees Quaadgras. De besturen van KNNV en IVN zijn naarstig op zoek en willen ook wel buiten de gebaande paden denken, echter bestaat het risico dat als het niet lukt de Natuurkijker uiteindelijk niet meer zal verschijnen.

Wij hopen heel erg dat er toch iemand is die zich het lot van ons mooie blad aantrekt en zich aanmeldt. En bedenk, je hoeft het niet alleen te doen!

Nieuwjaarsreceptie

En dan leuk nieuws: Zondag 7 januari willen we onze nieuwjaarsreceptie houden in het Groene Huis van 14.00 uur tot ongeveer 17.00 uur.
We gaan met Abe de verhalenverteller op stap in het park Schothorst. Abe weet vele mooie verhalen te vertellen over de bomen in het park. De wandeling duurt ongeveer anderhalf uur maar als dit te lang is kan je natuurlijk eerder teruggaan naar het Groene Huis.
Zoals gebruikelijk is er dan gelegenheid om elkaar onder het genot van een hapje en een drankje te ontmoeten.
De receptie is georganiseerd door het IVN, maar de KNNV'ers zijn van harte welkom.

Oproep IVN Jeugd 12

Door Gert Lodewijk
Nog niet zo lang geleden was in Amersfoort de NJN actief. Een natuurvereniging voor jeugd vanaf 12 tot 25 jaar. Mijn dochter ging daar heen en was daar lid van. Nu is het meer een provinciaal gestuurde organisatie geworden, die af en toe excursies en kampen organiseert. Afgelopen weekend waren ze in de omgeving van Amersfoort.
Amersfoort lokaal mist een platform waar de (oudere) jeugd met meer algemene belangstelling voor natuur terecht kan. Afgelopen maanden heb ik daar zo af en toe navraag naar gedaan. Mijn gedachte is zo'n platform te organiseren. Hoe het er uit moet zien, wat ze gaan doen, wanneer dat kan, wie kan deelnemen, waar het is? Dat weet ik niet, dat is de vraag. Ik weet ook niet of er echt behoefte aan bestaat. Daarom ben ik op zoek naar mensen die zich aangesproken voelen door dit idee. En dan samen een brainstormsessie houden. Voel jij hier iets voor of je weet iemand, het mogen ook de jongeren zelf zijn (vanaf leeftijd 12) die mee willen doen, dan kun je je opgeven bij mij via cursussen@ivnamersfoort.nl.
Samen kijken we verder. Je krijgt in ieder geval van mij een reactie.

Nieuwe natuurboeken

De KNNV-uitgeverij heeft diverse nieuwe boeken. Met Sinterklaas en de Kerstman op komst wellicht een idee om er eens rond te neuzen.
- De staat van de Nederlandse natuurbescherming (waar het niet goed mee gaat en dat dringend moet worden aangepakt).
De reis van de Beagle door Charles Darwin. De geïllustreerde versie van Darwins beroemde reisverslag met het marineschip Beagle naar Zuid Amerika dat leidde tot de evolutieleer.
De vegetatie van Nederland deel 6 met voor het eerst alle in Nederland waargenomen gemeenschappen van mossen en korstmossen in een overzicht.
- De Nieuwe Biesbosch, Van polderland naar waterland, over de herstelde rivierdelta waar bever, visarend en zeearend voorkomen.
Stefs Grote Neuzenboek over neuzen, ruiken en geuren in de dierenwereld.
Plantengallen in Nederland.
Deze en meer boeken zijn te bekijken en te bestellen bij knnvuitgeverij.nl

Ideeënbundels voor natuurgidsen

Ton Lommers, IVN'er, onderwijzer en trainer van natuuractiviteiten, stelde acht ideeënbundels samen over natuuronderwerpen.
Het doel van de bundels is het overdragen van natuurkennis. Dat kan door er over te vertellen, maar volgens Lommers werkt het vaak beter en motiverender om mensen uit te dagen zelf iets uit te zoeken of te proberen.
Lommers heeft veel ervaring in het geven van excursies en trainingen. Gaandeweg ontdekte hij dat lang achtereen naar een gids luisteren niet het gewenste effect oplevert. Lommers: "Wel door uitgedaagd te worden om zelf zaken te ontdekken en die vervolgens terug te melden aan de excursieleider en aan andere aanwezigen. Uitdagen, activeren en iets onverwachts meemaken. Kortom: avontuurlijk op pad gaan.'' De ideeënbundels bevatten honderden mogelijkheden om mensen tijdens een buitentocht te activeren en te verrassen. Elke bundel heeft een eigen thema. Een lang niet volledige opsomming: strand, bos, stad, waterkant, wilde planten, bomen, struiken, knotwilgen, insecten, straatplanten en natuurpaden.
De bundels zijn rijkelijk voorzien van illustraties, foto's en verklarende teksten. Ze kosten 13,50 euro per stuk. Vanaf 5 bundels tegelijk is de prijs € 12,- per stuk.
Alleen de special "Leve de Knotwilg!" kost € 8,-
Een complete set van 8 bundels kost € 90.-. Plus verzendkosten.
Nadere informatie en bestelling bij tonlommers@casema.nl

IVN Natuurouders

De afgelopen maanden verzorgde het IVN Amersfoort weer een natuuroudercursus: zes vrijdagochtenden vol interactieve 'lessen'. Daarbij kropen achttien volwassenen in de huid van het kind en hielden zich bezig met waterbeestjes vangen, paddenstoelen zoeken, bomen bekijken en bodemdiertjes opsporen.

Daarnaast toch ook een beetje theorie over didactiek en natuur en een heleboel inspiratie. Het resulteerde in achttien blije mensen die hopelijk het zaadje van natuurbeleving verder gaan verspreiden. De foto laat de cursisten zien op vrijdagmorgen 10 november in het zonnetje, na afloop van de cursus. En natuurlijk regent het nooit tijdens een buitencursus.

Meer biodiversiteit Nimmerdor

De gemeente Amersfoort wil het bos Nimmerdor geleidelijk ontwikkelen door gebruik te maken van natuurlijke processen en waar nodig bij te sturen. De menging van boomsoorten wordt bevorderd en gestuurd naar een kleinschalige bosstructuur; een variatie van hoog en laag, van dicht en meer open. Dit is gunstig voor zowel de bosfauna (biodiversiteit) als voor de bezoeker.

Dit meldt het Amersfoortse college van B&W. Het college volgt de aanbevelingen van boomdeskundige Simon Klingen.

Voor het bosgebied Nimmerdor wordt gewerkt met het Beheerplan 2015-2035. Dit betekende de afgelopen jaren vooral het terugdringen van de Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers. Daarnaast werd gezorgd voor meer dood hout voor een rijker insecten- en vogelleven.

Wel is de aanpak door verschillende betrokken inwoners beleefd als te fors en te snel. Het college heeft dat ingezien en acht de tijd nu rijp om de Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers in toom te houden in plaats van te bestrijden.

Een aandeel Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers wordt geaccepteerd. Wel moet het bos weerbaarder worden zodat deze soorten niet de overhand krijgen. Dat kan door de ruimte te geven aan aanwezige jonge beuken en door de aanplant van beuken.

De werkgroep In gesprek over Nimmerdor en het IVN met de vrijwilligers staan achter de voorgestelde werkwijze, waar in zij een belangrijke rol vervulden en blijven vervullen.

Overigens bleek onlangs uit een rapport dat de Amerikaanse Vogelkers inmiddels een steeds grotere rol speelt in de Nederlandse biodiversiteit. Menig insect maakt van de boom gebruik.

Een leven lang werken aan natuurbehoud

door Wil Schonewille

“Kinderen zoveel mogelijk stimulerende voorbeelden van een goede zorg voor deze aarde tonen, want van hen, én de generaties daarna, zal die aarde het moeten hebben”, begint Ruud Corduwener, IVN-gids en actief in tal van andere gremia.

“Al jong zag ik de gevolgen van zure regen en vervuiling van het milieu. In de jaren zeventig, mijn studententijd, verwerkte ik de teloorgang van de heide, de slechter wordende bossen, het schuimende water met al die vreselijke, dode vissen, in de stukjes die ik schreef voor een cabaretgroep waar aan ik meewerkte. De muzen en natuureducatie voor volwassenen lopen als een rode en groene lijn door mijn leven. De groene lijn heb ik in 2000 weer opgepakt bij het IVN, waar ik coördinator opleidingen was tot 2013, toen ik de gidsencursus ging volgen.”

Ruud Corduwener is niet alleen actief geworden in IVN verband, maar ook bij andere organisaties en initiatieven die betrekking hebben op natuur en milieu, zoals het Platform Amersfoort Duurzaam, het biolab, het voedselcollectief en het Repaircafé van de War, Elisabeth Groen, het toekomstig voedselbos Laakzijde, Permacultuurproject De Proeftuin Academie, Operatie Steenbreek, afkoppelen hemelwater en meer.
Op een zonnige oktobermiddag bij hem thuis, na een rondje door de tuin, waar in Ruud de permacultuur beoefent en oesterzwammen kweekt op koffiedik, vertelt hij zijn verhaal.

Verborgen verleiding
“Mijn ouders verhuisden toen ik drie jaar was vanuit Amsterdam naar Hoogeveen. Zij wilden hun kinderen in het groen laten opgroeien. Ik had een eigen tuintje, speelde veel buiten met mijn vriendjes en maakte fietstochten met het gezin. Ik herinner me de doodse stilte bij de schaapskooi in Ruinen na het thuisbrengen van de schaapskudde, als alle mensen weer vertrokken waren. Daarna gingen we naar een vennetje, waar ik ook kon zwemmen.

"Het besef dat deze natuur bedreigd werd en verloren dreigde te gaan, maakte dat ik op de middelbare school en later de Pedagogische Academie, de oorzaken van deze bedreiging onder de aandacht wilde brengen. Ik schreef teksten met de 'verborgen verleiding' als onderwerp. Dat thema heeft mij nooit meer losgelaten. Op de universiteit zat ik in het bestuur van de Mensa, waar dagelijks 1200 maaltijden werden bereid. We hebben aan het menu een vegetarische keuze toegevoegd en er werd zoveel mogelijk biologisch ingekocht.
"Mijn diploma lassen kwam goed van pas. Door de eettafels, waar op ook gedanst werd, te verstevigen, hoefden er geen nieuwe te worden aangeschaft.”

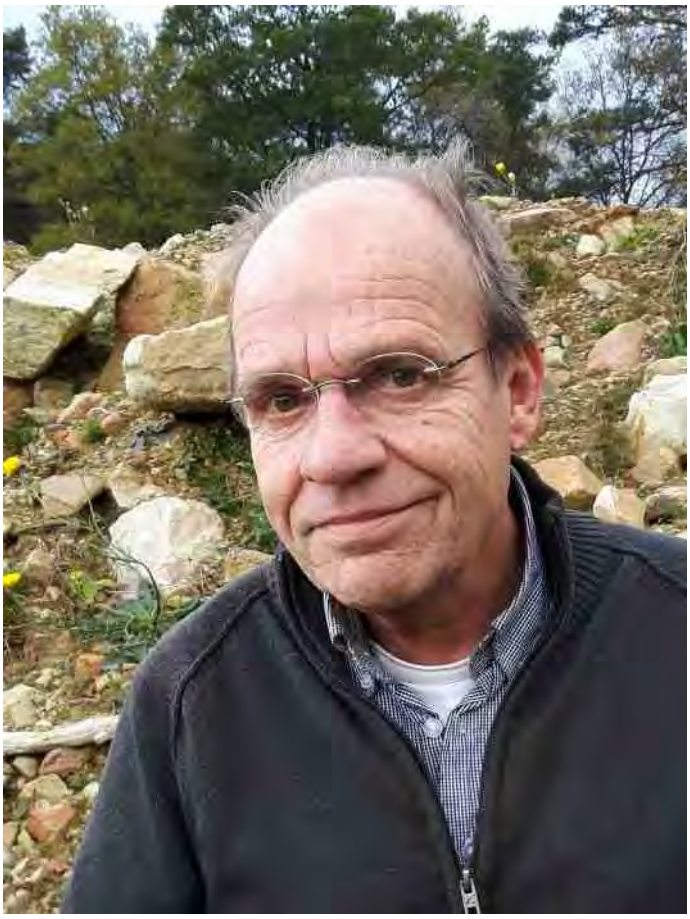
Ruud Corduwener vertegenwoordigt het IVN bij tal van activiteiten.

“In verband met het werk van mijn vrouw verhuisden wij in 1987 naar Amersfoort. Ik begon als vrijwilliger bij de Stadsomroep Amersfoort en sloot me aan bij een theatergroep. Tijdens een postacademische opleiding Maatschappelijk ondernemen kwam ik met de drie P’s(People, Planet, Profit) in aanraking. Het bepaalde mede mijn keuze om me, als trainer voor ondernemingsraden, te richten op een bedrijfstak waar techniek en ambacht nog een menselijke betrokkenheid vereisen.”

Uitgekauwd
“Tijdens mijn jaren bij het IVN is mij opgevallen dat IVN-gidsen naast interesse in de biologische kant, breder zijn gaan kijken naar landschap en samenhang. Met de werkgroep duurzaamheid hebben we geprobeerd ook duurzaamheid een plek te geven, maar dat blijkt een weerbarstig thema. De term milieu zegt de meeste mensen meer en ik vind dat eerlijk gezegd, communicatief gezien, ook een betere term.

"Het begrip duurzaamheid is vreselijk misbruikt en

uitgekauwd, dat is het lastige van het woord. Het landelijk bestuur heeft het over de schutting naar de afdelingen gegooid, maar het draagvlak is niet groot. In breder verband werk ik nu samen met de IVN-afdeling Eemland en ben ik betrokken bij de organisatie Natuur en Milieu. Ik kom graag in het Groencafé om activiteiten te delen en ideeën uit te wisselen."

"Voor de inzet van het bestuur in onze afdeling heb ik groot respect. Veelal naast een drukke baan zorgen zij voor een stabiele situatie. Ideeën en activiteiten richting werkgroepen en het vertalen van landelijke en regionale ontwikkelingen naar lokaal vergen veel van een dagelijks bestuur. Landelijk gezien heb ik wel wat kanttekeningen bij de maatschappelijke verankering, naamsbekendheid en naamgeving van het IVN. Voor mij bestaat duurzaamheid uit de aspecten tijd (nu en later) en plaats (hier en daar). Die aspecten verwacht ik terug te vinden in alle geledingen van het IVN. Natuurlijk kan er verschillend gedacht worden over natuureducatie, maar om dit, zoals bij het moestuintjesproject, in samenwerking te doen met een amper duurzame multinational met grote commerciële belangen, vind ik een verkeerde aanpak. Ook het welkomstpakket voor nieuwe leden voldoet niet aan mijn verwachtingen van een organisatie met natuureducatie en duurzaamheid in het vaandel."

Zaadbommetjes

"Publieksexcursies zijn voor mij helaas fysiek nog te belastend, maar ik vertegenwoordig het IVN bij tal van activiteiten. Zoals een driejarige paddenstoelen-inventarisatie voor de stadsecoloog, de coördinatie van de bosgroep in Nimmerdor, en het deelnemen aan diverse overleggen met de gemeente die betrekking hebben op duurzaamheid en een klimaatbestendige stad."

"Sinds mijn studententijd is er wereldwijd meer milieubewustzijn gekomen. We gaan zorgvuldiger om met vervuilingsbronnen en hebben nieuwe technologie ontwikkeld. Maar de hoeveelheid afval bijvoorbeeld is enorm toegenomen en plastics zijn doorgedrongen in alle ecologische systemen ter wereld. De generaties na ons krijgen dat, letterlijk, van ons op hun bordje. Het deed me goed om, tijdens de opening van de week van de duurzaamheid, mijn buurjongetje (9 jaar) te zien helpen bij het onthullen van een spandoek met een lange ketting blikjes bij de Koppelpoort, als protest tegen zwerfvuil. En het samen met de buurkinderen maken en gooien van zaadbommetjes op een braakliggend terrein, is een leuke en positieve manier om met de natuur en de toekomst bezig te zijn."

Ruud met de leden van de Proeftuin bezig aan het fermenteren van etenswaren.

Aandacht voor natuurgidsen

Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het IVN Amersfoort e.o. in 2016 besteedt De Natuurkijker in een serie verhalen aandacht aan natuurgidsen en andere actievelingen van de afgelopen jaren. De meesten van hen zijn (voormalige) natuurgidsen.
Hun is gevraagd terug te kijken op hun eigen geschiedenis en op die van onze IVN-afdeling. En om behartenswaardige opmerkingen te maken en suggesties te geven over de toekomst van het IVN en de natuur. Wat is er van belang en waarom. En hoe maak je mensen bewust van het belang van de natuur, van biodiversiteit en van duurzaamheid.
Tot dusverre zijn alle verhalen geschreven door Wil Schonewille.

Kruisspin. Foto: Milon Abrahamse

Natuurlezingen

Dinsdag 9 januari: macrofotografie: kleine beestjes voor de lens
Deze natuurlezing betreft verhalen bij vooral heel veel mooie plaatjes, van kleine beestjes, vastgelegd door Amersfoortse fotografen die gespecialiseerd zijn in macrofotografie.
Ze vertellen hoe je insecten, spinnen en andere kleine beestjes mooi op de foto krijgt, en of je daar bijzondere apparatuur voor nodig hebt. Met een eenvoudige camera kan het ook, zo zal blijken.
Zij gaan in op meer vragen: heb je voor minibeestjes erg veel geduld nodig of is macrofotografie een kwestie van een paar simpele trucs? Op welke plekken in Amersfoort kun je als macrofotograaf het beste aan de slag?
De drie - misschien wel vier - Amersfoortse natuurfotografen tonen hun mooiste foto's en vertellen hoe ze die platen hebben gemaakt. Henny de Bruin zet met een compactcameraatje spinnen op de foto, zodat hij zijn vele waarnemingen mét een plaatje kan melden op de website www.waarneming.nl .
Amateurfotograaf Marco van Apeldoorn struint zeer regelmatig door landgoed Schothorst om insecten en spinnen te portretteren. Biologiestudent Milon Abrahamse bouwde in een paar jaar een enorme fotocollectie op. De fotowerkgroep van het IVN-Amersfoort vertelt over de speciale foto-excursies die deze werkgroep bijna maandelijks organiseert.
De natuurlezing over macrofotografie is op dinsdag 9 januari van 20-22 uur in het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort. Toegang gratis.

Dinsdag 6 februari, 20.00 - 22.00 uur: Natuurlezing: Wilde apen
In grote natuurgebieden in Nederland gaat het redelijk goed. Er zijn soorten die langzaam verdwijnen en soorten die het goed doen. Maar op het boerenland voltrekt zich een drama. Niet alleen verdwijnen weidevogels en bloemen langs de sloot, maar ook veel wilde soorten die functies vervullen die voor het boerenbedrijf onmisbaar zijn, zoals bestuiving, biologische plaagbestrijding en handhaving van de bodemvruchtbaarheid.
Frank Berendse, tot voor kort hoogleraar natuurbeheer en plantenecologie aan de Wageningen Universiteit, schrijft in zijn boek Wilde apen (de mens) over de relatie tussen die mens en de natuur. Hij roept de politiek op het tij te keren, om een visie te ontwikkelen op de toekomst van het Nederlandse platteland, met ruimte voor schone landbouw, én voor recreatie en natuur. Waar de lucht schoon is en het water in de sloten helder. Waar veldleeuwerik en nachtegaal weer zingen.
Frank Berendse licht zijn boek toe en schetst een beeld van de toekomst van de natuurbescherming in Nederland.

Volgens hem is de enige manier om de problemen op te lossen een fundamentele koerswijziging. De con-

sument moet gaan betalen voor de grote problemen die de huidige landbouw tot gevolg heeft. Dat kan alleen door de voedingsmiddelen die met veel bestrijdingsmiddelen of geïmporteerd veevoer worden geproduceerd, een stuk duurder te maken. Pas dan ontstaat een substantiële, want door de prijs gedreven, verschuiving in het koopgedrag van consumenten. Iedere stap die de boer dan zet op weg naar een schoner bedrijf levert hem een grotere afzet op, een beter inkomen, maar vooral een breder maatschappelijk respect.
Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20.00 uur. Toegang gratis. Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort.

Dinsdag 6 maart, 20.00 - 22.00 uur: kikkers, padden en addergebroed

De paddentrek begint en ook andere reptielen en amfibieën komen weer langzaam aan uit hun winterrust. Over welke soorten dat in en om Amersfoort gaat vertelt Wim de Wild tijdens de natuurlezing. De Wild is regiocoördinator bij RAVON en medeauteur van de atlas over reptielen en amfibieën in de provincie Utrecht.

De provincie Utrecht is landschappelijk een gevarieerde provincie. Naast de hoge en droge Utrechtse Heuvelrug vinden we er veen en rivierklei en de overgangen tussen deze landschapstypen. Deze variatie is terug te zien in de rijke herpetofauna van deze provincie. Een fauna die in beweging is door de komst van nieuwe soorten en het verdwijnen van andere. Een belangrijke reden voor de afdeling Utrecht van de Stichting RAVON om deze reptielen en amfibieën in kaart te brengen en er een atlas van te maken.

De Wild toont prachtige foto's uit de atlas en licht ze toe. Met een doorkijkje naar de Veluwe komen soorten als hazelworm, adder en gladde slang aan de orde.
Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20.00 uur. Toegang gratis. Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort.

Meer informatie WNA bij ReneevanAssema@kpnmail.nl

De natuurlezingen worden georganiseerd door de Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort (WNA), een samenwerkingsverband van KNNV, IVN, Vogelwacht Utrecht en Gemeente Amersfoort. Meer informatie WNA / keesvanwegen@gmail.com

Hazelworm. Foto: Angela de Wild

Reeën in Den Treek.

Natuurexcursies

Lekker doorstappen op landgoed Den Treek

Zondag 21 januari, 14.00-16.00 uur. Start: de parkeerplaats bij het informatiebord aan de Waterlooweg, 3832 RX Leusden
Het kan in januari best koud zijn. Daarom houden we een zogenaamde
'doorstapwandeling' van zo'n acht kilometer waarbij we niet zo vaak en lang stil zullen staan als bij onze andere wandelingen.
Het voordeel is dat we een langere wandeling maken en dan volop kunnen genieten van alle mooie aspecten die landgoed Den Treek- Henschoten te bieden heeft. Zo lopen we via beuken- en eikenlanen
langs heidevelden, zandverstuivingen en vennen.
Ook het Vogelwater, een vorig jaar uitgegraven vier hectare groot heideven, ligt op de route. Bij het Vogelwater liggen de restanten van een 13.000 jaar oud dennenbos. De bomen stammen uit de relatief warme Allerød-periode tegen het einde van de laatste ijstijd.
De natuurgidsen van het IVN gaan met u wandelen door een gevarieerd gebied.

Meer informatie: tel. 033-494 60 18

Verborgen natuur

Zondag 18 februari, 14.00-16.00 uur. Start: hoek J.P. Sweelinkstraat/Johan Wagenaarstraat, 3816 PB Amersfoort.
In de wijk Randenbroek ligt een verrassend stukje verborgen natuur: het Paardenwed. Het elzenbroekbosje bij het Paardenwed is een nog herkenbaar restant van het oorspronkelijke landschap.
Door de ligging aan de Flierbeek vormt het bosje een schakel in de ecologische verbindingszone van de Gelderse Vallei naar de Eem. In deze tijd van het jaar spreken vooral de nog kale silhouetten van de bomen tot de verbeelding. Met wat geluk kunnen we al genieten van enkele vroegbloeiende bolgewassen.
Tijdens de excursie vertellen de gidsen van het IVN onder meer over de bijzondere natuurwaarden van dit gebied, en stil staan bij de geschiedenis van de plek en de herkomst van de naam Paardenwed verklaren.

Meer informatie: Wil Schonewille, tel. 06 - 51 40 27 53

Ze blijven niet stil zitten…

door de redactie

Het fotograferen van dieren is lastig want ze blijven niet stil zitten. Maar als het lukt een goede foto te maken is de voldoening des te groter. Hier enkele tips.

Je hebt een telelens nodig. 200 millimeter is het minimum, en liever 300 of 400 millimeter. Of nog groter. Let wel: hoe groter, hoe zwaarder en hoe lastiger stil te houden. Noodzakelijk is een camera met een sluitertijd van 1/500 seconde of 1/1000, en voor vliegende vogels een nog snellere. Helemaal mooi is een camera die vijf of meer beelden per seconde maakt.
Zelf gebruik ik - bij voldoende licht is - een standaardinstelling van 1/1000e seconde en een diafragma dat iets kleiner is dan de grootste opening om nog een beetje scherptediepte over te houden. Ik zet de ISO-waarde op automatisch.
Met deze sluitertijd vang ik de meeste bewegingen van het bewegende dier op, plus de trillingen van de eigen hand. Met een statief en kan de belichtingstijd omlaag en het diafragma kleiner, dus de scherptediepte groter.
Een stevig statief is wel zwaar om mee te slepen. Een alternatief is een eenstoksstatief, uit de fotowinkel, maar ook goed zelf te maken van een (wandel)stok.
Voor het fotograferen zijn er twee mogelijkheden: of je loopt met de camera schietklaar, voortdurend om je heen loerend, of je gaat ergens heel stil zitten en wacht tot er een vogel of zoogdier in de buurt komt. Heel mooi is een schuiltentje. Nadelen: het gewicht, en het uitzicht is vaak beperkt. Bovendien duurt het vaak dagen voordat dieren er aan gewend zijn. Hier moet je rekening mee houden.
Gewoon ergens stil gaan zitten, een beetje verborgen, eventueel onder een camouflagenet of met een lap over je hoofd kan ook. Zorg in ieder geval voor kleding die niet opvalt, dus geen lichte kleuren. En het belangrijkste: beweeg zo min mogelijk, ook je handen; bewegingen vallen het meeste op. Loop van dekking naar dekking.
Kijk zo ver mogelijk voor je uit, ook naar opzij: een ree, hert of vos blijft echt niet staan totdat je tot op twintig meter bent genaderd. Als je een dier ziet: bevries, blijf doodstil staan. Als het dier van je wegkijkt kun je iets dichterbij komen of in dekking gaan. Ik heb meegemaakt dat twee reeën vlak voor me langs liepen omdat ik doodstil bleef staan. Ze zagen me natuurlijk wel, maar werd niet als gevaarlijk mens herkend. Meer als een boom.
Vrijwel altijd ziet een dier jou eerder dan jij hem. Soms heb je geluk en is het andersom.
Het kan ook gebeuren dat het dier jou ziet en toch blijft staan omdat het denkt dat jij hem niet ziet. Dit gebeurt wel eens als je bewust wegkijkt, terwijl je schuin in de richting van het dier loopt en zo steeds dichterbij komt. Het dier denkt niet te zijn gezien. Dan maak je snel een foto. Je ziet het dier bijna denken:

'Verhip, ik ben toch gezien.' Het kan seconden duren voor het dier vlucht.
En: gebruik je oren. Met name vogels hoor je vaak eerder dan je ze ziet. Mij overkwam het dat ik in een bos een onbekend, zacht krabbend geluid hoorde. Ik 'bevroor' en even later kwamen er twee boommarters uit een sparreboom omlaag. Het geluid was dat van hun nagels op de bast.
Tot slot: probeer er een actiefoto van te maken.

Niet te dichtbij

Natuurlijk is het niet de bedoeling dieren te verstoren of te verontrusten. Kom niet te dicht bij; je hebt niet voor niets een telelens. Laat vooral nesten met rust.
Er is tegenwoordig een alternatief voor de zware spiegelreflexcamera's en de nog zwaardere objectieven: de spiegelloze systeemcamera's. Helaas weet ik daar nog te weinig van.

Zeldzame Schubvaren op kademuren Vathorst

Door Joop de Wilde

Tijdens onderhoudswerkzaamheden aan een kademuur in de wijk Vathorst in Amersfoort vond ik in november 2017 de zeldzame Schubvaren. Het was mij opgevallen dat in toenemende mate houtgewassen zoals berken, elzen en hazelaars bezit namen van kademuren waar veel muurplanten groeiden. Op een melding aan de Amersfoortse stadsecoloog Renée van Assema werd adequaat gereageerd. Er werd een boot georganiseerd en vrijwilligers van het IVN Amersfoort verleende medewerking om de houtgewassen te verwijderen.

De vaart werd door mij gebruikt om ook de groei van varens op de muren te monitoren. Daarbij viel mijn oog op de Schubvaren.

In 2014 en 2015 inventariseerde de Werkgroep Wilde planten van de KNNV Amersfoort e.o. op verzoek van de gemeente varens en specifieke muurplanten op kademuren in de Vathorst. Het rapport met de resultaten van dit onderzoek is te vinden op: http://www.floron.nl/Portals/1/Plaatjes/Projecten/muurplanten/2015-Muurvarens- Vathorst-Amersfoort.pdf .

Tot nu toe zijn de volgende varens op de kademuren gevonden:

Mannetjesvaren (Dryopteris filix-mas), Mannetjesvaren cristata (Dryopteris flix-mas- cristata), Olifantslurfvaren (Dryopteris cycadina), Stijve naaldvaren (Polystichum aculeatum), Zachte naaldvaren (Polystichum setiferum), Glansschildvaren (Polystichum polyphlebarum), Muurvaren (Asplenium ruta-muraria), Steenbreekvaren (Asplenium trichomanes subsp. quadrivalens), Tongvaren (Asplenium scolopendrium + verschillende tuinvarianten), Zwartsteel (Asplenium adiantum-nigrum), Smalle ijzervaren (Cyrtomium fortunei), Geschubde mannetjesvaren (Dryopteris affinis) en Gewone eikvaren (Polypodium vulgare).

Daar komt nu de Schubvaren (Asplenium ceterach) bij. Een onwaarschijnlijk groot aantal soorten voor muren die minder dan vijftien jaar oud zijn.

De nu gevonden Schubvaren behoort tot de streepvarenfamilie (Asplenium) waartoe ook de Tongvaren, de Muurvaren, de Zwartsteel, de Steenbreekvaren en de Groensteel behoren. Een gemeenschappelijk kenmerk van deze varens zijn de lijnvormige tot langwerpig ovale sori of sporenhoopjes op de onderzijde van de bladeren.

De sporenhoopjes liggen zijdelings langs de vrije zijnerven; ze bezitten een aan de nerf vastzittend dekvliesje (indusium). De Schubvaren heeft altijd op de Rode Lijst gestaan en was wettelijk beschermd. De plant heeft een goede verdedigingstechniek tegen verdroging. Het rolt de bladeren op om verdamping van vocht te beperken.

De Schubvaren is zeldzaam en in grote delen van het land zeer zeldzaam. Het is de 13de varensoort die op de kademuren in Vathorst is gevonden.

De linker en de rechter bladslippen krommen naar elkaar toe en passen bijna als een ritssluiting in elkaar en vormen dan een kokertje. Verdamping is dan beperkt maar koolzuurassimilatie is dan ook vrijwel onmogelijk. Dat moet in vochtiger perioden worden ingehaald.

De schubvaren is zeldzaam en in grote delen van het land zeer zeldzaam. De verspreidingsatlas laat zien dat de plant vooral in het westen van het land voorkomt.

Nederland ligt aan de noordrand van het verspreidingsgebied in Europa. In het verleden kende de varensoort ook medische toepassingen. De Schubvaren werd gebruikt bij miltkwalen en voor mensen die zich vaak inbeelden allerlei ziekten te hebben (hypochondrie).

De Schubvaren behoort tot de streepvarens. De sporenhoopjes liggen

De bladluis leeft graag samen

Voor mensen hebben bladluizen weinig nut. Ze bestaan nu eenmaal en verprutsen misschien te vaak uw mooie kamerplant of zorgvuldig geteelde groenten in uw moestuin.
Maar in de wetenschap zijn het interessante dieren en een geliefd studieobject. Het thema van onderzoek is dan vaak symbiose: twee (of meer) organismen leven samen en hebben daar beiden voordeel van.

De bladluizen scheiden een zoete sap af, honingdauw. Daar lusten mieren wel pap van! Een voorbeeld van een symbiotische relatie: de mieren beschermen de bladluizen tegen lieveheersbeestjes. De bladluis wordt niet opgegeten en de mier krijgt als beloning lekker zoete honingdauw.

Er is ook een hele onzichtbare symbiose aan de gang in de bladluis. Er leven bacteriën in zijn binnenste die niet buiten hun gastheer kunnen. Eigenlijk kunnen we beter spreken van gastvrouw trouwens, want de bladluis vermeerdert zich vooral parthenogenetisch (asexueel).
Andersom is dat óók het geval: de bladluis heeft de bacteriën hard nodig voor heel functionele lichaamstaken. Deze bacteriën noemen we daarom "*obligate endosymbionten*". Voor het omzetten van de plantensappen levert de bacterie ontbrekende aminozuren aan de bladluis. En de bladluis geeft de bacterie in ruil daarvoor stofjes die de bacterie zelf niet kan maken maar wel nodig heeft om te kunnen overleven.

Een luizenleventje hebben bladluizen dus eigenlijk niet!

Animalia – Arthropoda (geleedpotigen) – Hexapoda (zespotigen) – Insecta (insecten) - Hemiptera (halfvleugeligen) - Aphidoidea (bladluizen) - *Acyrthosiphon pisum* (erwtenbladluis).

Een mier drinkt de honingdauw van een bladluis.
(Foto www.duurzaamthuis.nl)

De aardappeltopluis *Macrosiphum euphorbiae.*
(Foto Entocare)

Deze pagina is er een uit een serie, gemaakt door Janine Mariën. Zij werkt aan de afdeling dierecologie van de VU in Amsterdam. Zij werkt vooral met ongewervelde (bodem)dieren, en wat voor hen de gevolgen zijn van stressfactoren als bijvoorbeeld bodemvervuiling en klimaatverandering. Janine gebruikt voor haar collages platen uit natuurkalenders. Zo maakt zij van 'oude dieren' weer 'nieuwe dieren'. Vooral insecten en bodemdieren als springstaarten en pissebedden. Dieren die zij in haar werk leerde kennen.

Vegetatieonderzoek PON-spoorlijn

door Arie van den Bremer

De PON-spoorlijn heeft met zijn forse hoogteverschillen meerdere biotopen en daarmee verschillende plantengroepen. De plantenwerkgroep van de KNNV scoorde er 164 plantensoorten.

De spoorbaan ligt soms wel meters hoger dan de omliggende weilanden. Aan weerskanten van de baan liggen diepe sloten. De grond uit die sloten is gebruikt om de spoorbaan te verhogen.
Het effect was ontwatering van aanliggende weilanden én van de spoorbaan zelf. Het hoge en droge zandbed plus het grint tussen de bielzen zorgde voor een bijzonder biotoop, zeer schraal en droog, met daarnaast de diepe en natte sloten.
Landgoed De Boom is de beheerder van 2,5 kilometer spoorwegtracé geworden, dat begint voorbij het PON-terrein, en in Woudenberg eindigt. Begin 2017 zijn de rails weggehaald en kan de natuur verder gaan. Gelijk met de rails zijn ook veel bomen, voortgekomen uit opslag, verwijderd. Vooral berken. Het is gelijk opengesteld voor wandelaars.
Vegetatief mag je hier spannende zaken verwachten, zo dacht de werkgroep Planten. Begin november zijn we twee keer op pad gegaan. We onderzochten het deel tussen PON en de Leusbroekerweg.

De resultaten waren ondanks de kleine oppervlakten opmerkelijk. Ongeveer 130 soorten planten zijn aangetroffen. Geen rode lijstsoorten maar aardig waren Wouw, Dicht en Stijf havikskruid, drie soorten Teunisbloemen, Pluimzegge, Wijfjesvaren, Peterselievlier, Kaardenbol, Zwarte toorts en Koningskaars. Het is een plek om de ontwikkeling van de vegetatie nog een paar jaar te volgen.

Opmerkelijk is dat je begin november nog zo veel planten kunt herkennen. Er waren nog veel soorten in bloei maar vaak kan je aan verdroogde planten herkenningspunten vinden. Bijvoorbeeld Akkervergeet-mij-nietje. Als je de plant in de hand houdt verbrokkelt hij helemaal, maar we vonden nog verdroogde kelken met afstaande haren. Dan is het dus Akker- en niet het Moerasvergeet-mij-nietje.
En dan al die rozetten. Dat vereist wat kijkervaring maar ze zijn vaak heel markant. Mooie voorbeel-den waren Akkerkool, Bosveldkers, Koningskaars en Gekroesde melkdistel. Vaak is er ook nog een oude plant waardoor het wat makkelijker wordt en ook een leereffect heeft. Je ziet ze nu naast elkaar. Op de foto een prachtige grijze rozet van de Koningskaars.

LABRIE heeft voor elke schilderklus,
de juiste verfbus!
LABRIE
verf - behang - glas
kunstschildersmaterialen
Leusderweg 113-115 * Amersfoort *
Tel: 033 461 37 77

Natuurwinkel Amersfoort
EEN WAAR PARADIJS VOOR DE BIO-LIEFHEBBER !
Van alle biomarkten thuis!
Aardappelen, groenten, fruit en geitenkaas uit de streek.
Maar ook vers afgebakken Vlaams brood en kleinbrood.
EN 'NATUURLIJK' NOG VEEL MEER!
Bio voor de complete maaltijd en voor milieuvriendelijke was- en reinigingsmiddelen, verzorgingsproducten, cosmetica, etc.
Bijzonder uitgebreid assortiment biowijnen, met wijnen die het omfietsen waard zijn!
natuur WINKEL
Leusderweg 27,
3811 NK Amersfoort
tel 033-4622432,
fax 033-4622564
e-mail:
nawiamersfoort@gmail.com
Openingstijden;
ma t/m vr 8.00 -19.00
za 8.00 -18.00

Waterschimmel bedreigt beuken en zomereiken

Exotische schimmels en aanverwante soorten kunnen enorme schade toebrengen aan de Europese natuur. Hun aanvankelijk onzichtbare sporen kunnen zich snel honderden kilometers verspreiden. Als aantastingen eenmaal zichtbaar worden, is het te laat.

Een voorbeeld is de essentakziekte. Deze is in Europa in 2007 vastgesteld en in 2009 in Nederland. De veroorzaker van deze ziekte, het vals essenvlieskelkje (Hymenoscyphus pseudoalbidus), een minuscuul paddenstoeltje, is in 2012 voor het eerst in Nederland gevonden. Het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland in Wageningen vraagt het publiek nog gezonde essen te melden. Het centrum stelt dat grootschalig verdwijnen van de es onafwendbaar is. Dit heeft zeker invloed op de ecosystemen waarin ze thuishoort en op soorten die afhankelijk zijn van deze boom.

Nieuwe dreiging

Een nieuwe dreiging staat voor de deur. Na de iep, de paardekastanje en de es kan de zomereik mogelijk het volgende slachtoffer worden. Al enkele jaren wordt in West-Europa sporadisch een waterschimmel waargenomen die sinds 1995 in het westen van de Verenigde Staten al vele duizenden eiken heeft gedood.
Deze soort is Phytophthora ramorum, een verwant van de aardappelziekte. In Nederland is deze soort waargenomen op rododendron en een enkele boom daarbij in de buurt. Technisch gezien worden waterschimmels niet tot de schimmels gerekend, maar er zijn uiterlijke overeenkomsten. Zo lijkt het ziektebeeld op wat schimmels kunnen veroorzaken en vormen ze schimmeldraden.

Herkenning ziekte

Phytophthora ramorum is te herkennen aan symptomen, die verschillen per plant. Eik en beuk krijgen bloedende plekken op de stam, die zich uitbreiden, en snel afstervende takken en kruinen van bomen waar het dode blad aan blijft hangen.
Bij rhododendron is de ziekte te herkennen aan het afsterven van twijgen, die bruin tot zwart verkleuren, waarbij de dode bladeren aan de top van de twijg blijven hangen.
De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit heeft door streng toezicht tot op heden een grote uitbraak weten te voorkomen. Ook op Europese schaal wordt toezicht gehouden. Phytophthora ramorum kan veel soorten bomen en struiken aantasten. Met name vertegenwoordigers van de familie van napjesdragers zoals eik en beuk en vertegenwoordigers uit de familie van de Ericaceae zoals rhododendron en bosbes.
De verspreiding van deze ziekte gaat niet met sporen in de lucht. De sporen kunnen zich, voortbewegend door een waterfilmpje, na een regenbui van plant naar plant verspreiden. Verspreiding vindt ook plaats door besmette aarde die aan schoenen of autobanden kleeft.

Meehelpen zieke bomen te vinden

Het publiek kan meehelpen aan het melden van zieke bomen. Vooral bij de combinatie van zieke rododendron en zieke eiken of beuken is het risico op Phytoptora ramorum hoog. Komt u verdachte bomen tegen, meld deze dan voorzien van een foto en locatie aan exoten@mycologen.nl .

Dit verhaal is oorspronkelijk van Menno Boomsluiter, NMV, en verscheen in de serie Exoten van de KNNV. Bewerkt door de redactie van De Natuurkijker.

Sandd
Port betaald
Port payé

INDIEN ONBESTELBAAR:
VAN OSTADEPLEIN 23, 3817 PK AMERSFOORT

Foto: Ineke Galama

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.
Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentschappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.
Minimum bedragen contributie: actief lid € 24,-, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en jeugdlid € 12,-.
Uitgaven: vier maal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus vier maal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter Ruud van Nus Tel. 033 - 462 30 11 E-mail ruudvannus@live.nl
Meer informatie: www.ivnamersfoort.nl

Elisabeth Groen zoekt veel groene vingers voor aanleg nieuw park

De stichting Elisabeth Groen heeft groen licht gekregen om het zuidelijk deel van het voormalig ziekenhuisterrein St Elisabeth volgens plan aan te leggen. In het voorjaar van 2018 wordt dit deel van het terrein vrijgegeven.
Eerst zorgt een aannemer voor de grote klussen zoals de aanleg van paden. Daarna kunnen de bewoners aan de slag. Elisabeth Groen zoekt nu mensen met kennis en vakmanschap die mee willen denken en doen over de aanleg van het park.
De invulling van het nieuwe park is deels al bekend: een dierenweide voor stadsboerderij De Vosheuvel, een parkbos, een nat broekbos en het pop-up Parkhuis, als voorloper op het Parkhuis dat een plek krijgt in het voormalig ketelhuis van het ziekenhuis. Het Parkhuis staat voor ontdekken en ontspannen voor jong en oud. Het is een plek, aan de rand van de natuur, in verbinding met de stad en haar bewoners. Een plek waar we (her)gebruiken van wat de natuur ons biedt, gaan ervaren door samen te doen, onze zintuigen stimuleren en leren van en met elkaar.
In het Parkhuis komt ruimte voor kinderopvang en een ontmoetingsruimte voor ouderen. Ook een (zeefdruk)atelier, uitvinderij en ontdekplek, muziek- en creatieve workshops en exposities krijgen hier de ruimte.
Meer informatie: www.elisabethgroen.nl .

De KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Jong en oud kunnen er terecht. Onder de leden zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.
De KNNV verzorgt excursies, kampen, reizen, lezingen en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het verenigingsblad Natura dat vier keer per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV- leden krijgen kortingen op boeken uit de eigen KNNV-Uitgeverij.
Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. Uitgaven: vier maal per jaar het landelijke blad Natura. Plus vier maal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.
Voorzitter: Joop de Wilde Tel. 033 494 21 26 E-mail: jdewilde@euronet.nl
Meer informatie: www5.knnv.nl/amersfoort.